

Defensive Medicine and Medical Malpractice Office of Technology Assessment

Recenze publikace

Autor recenze: Mgr. Jan Kotula

Pracoviště: Advokátní koncipient v AK JUDr. Ladislav Piterka, Interní doktorand, obor Občanské právo Katedra občanského práva a pracovního práva, Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Abstract: The aim of this review is to summarize main aspects of the book *Defensive Medicine and Medical Malpractice* processed by Office of Technology Assessment and U.S. Congress, published in 1994 in Washington, DC. As the title suggests the book itself is focused on defensive medicine problematic, its main features and possibilities of solution. Paper itself describes particular parts in the same order as it is written in the book.

Key words: Defensive medicine, Medical malpractice, physician, ADR

U.S. Congress, Office of Technology Assessment, *Defensive Medicine and Medical Malpractice*, Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1994, 182 s. – Recenze

Recenzovaná publikace s názvem *Defensive Medicine and Medical Malpractice*, která byla vydána v roce 1994 ve Washingtonu, DC. prostřednictvím U.S. Government Printing Office, je *de facto* analýzou užívání defenzivní medicíny ve Spojených státech Amerických. Tato analýza byla zpracována Office of Technology Assessment (OTA) na základě požadavku výboru Sněmovny reprezentantů a senátního Výboru pro práci a lidské zdroje za pomoci skupiny vysokoškolských odborníků a zástupců odborných společností.

Čtenáře této recenze nyní možná napadá, proč by měl číst analýzu zpracovanou na politickou objednávku. Je potřeba přiznat, že použitelnost publikace je pouze částečná, avšak jejím hlavním přínosem je srozumitelný úvod do problematiky defenzivní medicíny. Publikace totiž vysvětluje jednotlivé rysy defenzivní medicíny a důvody, které lékaře k jejímu aplikování vedou. Součástí publikace je také představení možnosti jak aplikování defenzivní medicíny omezit.

Analýza je rozdělena do 4 částí. První část s názvem „Zjištění a možnosti politiky“¹ nejprve v několika bodech vysvětluje, co je to defenzivní medicína a jak lze měřit její rozsah. Čtenář, který doposud o této problematice nic nevěděl, se tak dozví, že „*Defenzivní medicína nastává tehdy, pokud lékaři nařizují testy, procedury, nebo se vyhýbají určitým vysoce rizikovým pacientům nebo vyšetřením primárně (ale ne nutně pouze), protože se obávají odpovědnosti za vadný lékařský postup.*“² Pojmovým znakem je v tomto směru snaha vyhnout se riziku odpovědnosti za vadný lékařský postup.

V rámci první kapitoly dále autoři objasňují, jaké jsou příčiny defenzivní medicíny, jak rozsáhlým jevem je defenzivní medicína dnes,³ jaký účinek budou mít reformní návrhy na praxi defenzivní medicíny a jaké jsou ostatní důsledky zdravotní reformy na praxi defenzivní medicíny.

Druhá část s názvem „Defenzivní medicína: Definice a příčiny“⁴ se zabývá zevrubnou definicí pojmu defenzivní medicína. Autoři na tomto místě upozorňují, že z vědomého praktikování defenzivní medicíny se postupem času (i vinou nedokonalého systému vzdělávání) stává praktikování nevědomé. Lékaři si totiž postupem času osvojují „defenzivní zvyky“ a činí je následně nevědomky.

V rámci této kapitoly se autoři zabývají i tím, zda je defenzivní medicína pro pacienta pozitivní, neutrální či škodlivá. Dochází k závěru, že na tuto otázku je takřka nemožné odpovědět, neboť tyto případy lze jen stěží kvantifikovat a kvalifikovat. V některých případech je nasazená léčba pro pacienta vhodná, jindy je její účinek neutrální, jsou však i případy, kdy je defenzivní léčba nevhodná. Jako příklad pozitivního projevu defenzivní medicíny je uvedena biopsie prsní tkáně po mamografickém screeningu. Vzhledem ke skutečnosti, že zpoždění diagnózy zhoubného nádoru prsu bylo nejčastější příčinou lékařského pochybení, není s podivem, že tato skutečnost vedla k tomu, že radiologové odpovědní za interpretaci mamografického vyšetření posílali na biopsii každou pacientku, která měla být jen trochu podezřelý nález. Výsledkem tohoto postupu bylo, že z tisíce případů takto „navíc“ provedených biopsií se na rozdíl od standardního postupu odhalilo osm invazivních nádorů a čtyřicet neinvazivních nádorů s předpokladem postupu do invazivního stádia

¹ „Finding and Policy Options“.

² U.S. Congress, Office of Technology Assessment, *Defensive Medicine and Medical Malpractice*, Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1994, s. 1.

³ Dovolují si upozornit, že u této informace je potřeba zohlednit rok vydání publikace - 1994.

⁴ Název druhé kapitoly je „Defensive medicine: Definition and Causes“.

(metastázy). Je tedy otázkou, zda je v takovém případě defenzivní medicína skutečně špatným přístupem.

V druhé kapitole jsou také objasňovány příčiny defenzivní medicíny. Na prvním místě je riziko soudního sporu z titulu zanedbání lékařské péče. Na druhém místě jsou finanční souvislosti, a to nikoliv z důvodu nutnosti hradit odškodnění, neboť většina lékařů má sjednáno adekvátní pojištění. Důvodem je v tomto případě poškození pověsti lékaře a tím ztráta prestiže a důvěry pacientů. Důležitou příčinou jsou i psychické důvody, spočívající v depresích a obavách lékařů ze soudních sporů.

Předmětem třetí části⁵ je shrnutí důkazů o defenzivní medicíně v USA. V kapitole jsou analyzovány metody měření defenzivní medicíny a podrobeny kritickému posouzení. OTA zde také prezentuje výsledky čtyř průzkumů, které provedla mezi lékaři a tři empirické studie.

Poslední čtvrtá část⁶ prezentuje předpokládané výsledky, které v oblasti defenzivní medicíny mohou přinést různé koncepce reformy zaměřené na prevenci vadného lékařského postupu. Jako vhodné se jeví zpracování doporučených léčebných postupů, které na jedné straně navedou lékaře jak po medicínské stránce řešit konkrétní závěry z fyzického a laboratorního vyšetření, tak na straně druhé jej při jejich dodržení mohou ochránit před žalobou za postup *non lege artis*. Autoři rovněž podporují řešení takových sporů za pomoci ADR, konkrétně profesionální arbitráže, kterou považují za vhodnější než soudní systém založený na laické porotě. V takovém případě i lékaři mají rozhodnutí rozhodce za spravedlivější a lépe přijímají výsledek soudního sporu.

V dalších částech publikace je shrnuta použitá metodika práce, poděkování, dopad neklinických faktorů na používání zdrojů lékaři, slovník pojmů a seznam literatury.

Jak již jsem uvedl na začátku, použití této publikace je omezené. Přesto ji lze doporučit čtenářům, kteří potřebují získat vhled do problematiky defenzivní medicíny, jenž je v recenzované publikaci velmi dobře popsána a ukázána i na praktických případech.

⁵ Název třetí kapitoly je „Summary of the Evidence on Defensive medicine“.

⁶ Název čtvrté kapitoly je „Impact of Malpractice Reform on Defensive Medicine“.